21/08/2021

Σαν Σήμερα – 1866: Αποφασίζεται η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

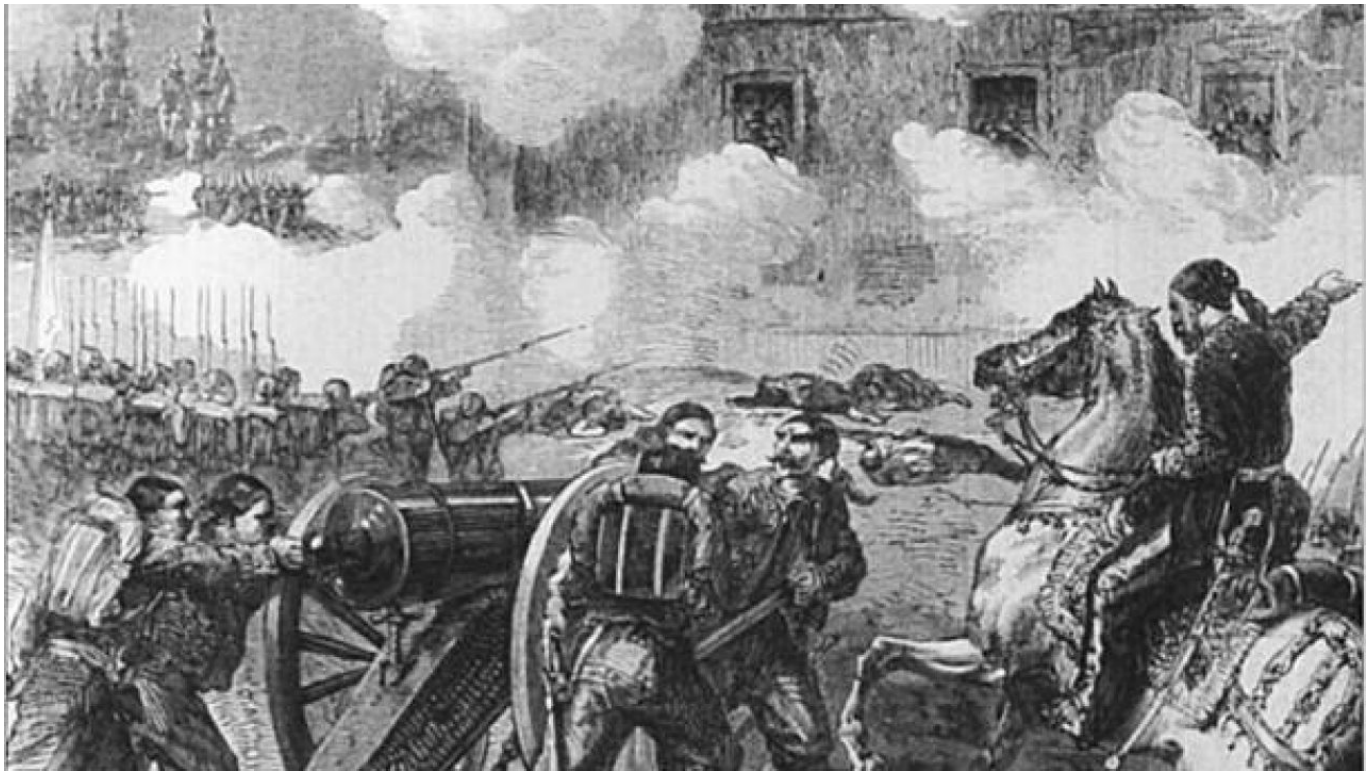

Η θέση των χριστιανών στην Οθωμανική Κρήτη δεν είχε βελτιωθεί ιδιαίτερα μετά την έκδοση του Χάτι Χουμαγιούν το 1856 που προέβλεπε ισονομία για όλους τους Οθωμανούς πολίτες ανεξαρτήτως θρησκεύματος. Αντιθέτως η φορολογία των Χριστιανών αυξήθηκε, υπονομεύθηκε η γνήσια αντιπροσώπευση τους στις δημογεροντίες, ενώ σημειώνονταν αυθαιρεσίες, καταδιώξεις, φυλακίσεις και φόνοι με ανύπαρκτες αιτίες.

Μια σειρά από επίμονες αναφορές των Χριστιανών στον Σουλτάνο, όχι μόνο δεν έφεραν αποτέλεσμα, αλλά τον εξόργισαν και τον οδήγησαν να αποστείλει 4.500 Αιγύπτιους στρατιώτες. Οι Τουρκοκρητικοί κάτοικοι την νήσου προέβησαν σε επιθέσεις κατά των χριστιανών ενώ ο διοικητής της νήσου Ισμαήλ Πασάς απειλούσε τους χριστιανούς με αφανισμό.

Στις 21 Αυγούστου 1866 η Γενική συνέλευσις των Κρητών στο Ασκύφου των Σφακιών αποτελούμενη από τις σημαντικότερες οικογένειες της

Νήσου (Κόρακας, Χατζήμιχάλης, Γογόνης, Μάντακας, Νικολούδης, Ξηράκης, Τζελεπής, Βάρδης, Τσουδερός, Μαστραχής, Σίφακας, Δασκαλάκης κτλ) κήρρυξε την "αδιάσπαστον και παντοτεινήν Ενωσιν της Κρήτης και παντών εξαρτημάτων αυτής μετά της μητρός Ελλάδος υπό το σκήπτρον της Αυτού Μεγαλειότητος του βασιλέως των Ελλήνων Γεωργίου Α΄…".

Ο ευρύτερος Ελληνισμός όμως δεν έμεινε ασυγκίνητος στον Αγώνα των Κρητών για **Ένωση.** Οι Ελληνικές κυβερνήσεις ήταν πολιτικά αδύναμες και δεν μπορούσαν επισήμως να συνδράμουν τους επαναστάτες. Το κρατικό κενό όμως αναπλήρωσε η ιδιωτική πρωτοβουλία. Στην Αθήνα δημιουργήθηκε 23μελής επιτροπή υπό τον Μάρκο Ρενιέρη, σπουδαίο νομομαθή και οικονομολόγο που αργότερα έγινε διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Έγιναν πολλοί έρανοι σε όλη την Ελλάδα υπέρ του Κρητικού που επέδωσαν μεγάλα χρηματικά ποσά, επιφανείς Έλληνες της διασποράς πρόσφεραν σημαντικά χρηματικά ποσά ενώ πολλοί παρουσιάστηκαν ως εθελοντές για να μεταβούν στην Κρήτη να πολεμήσουν υπέρ της ΕΝΩΣΗΣ. Ανάμεσα στους εθελοντές βρισκόταν ο σημαντικότερος Έλληνας στρατιωτικός της εποχής Πάνος Κορωναίος που ανέλαβε την αρχηγία των ελληνικών όπλων στο Ρέθυμνο, ο ανθυπολοχαγός Ιωάννης Δημακόπουλος που υπερασπίστηκε αργότερα την Μονή Αρκαδίου και ο Μανιάτης Δημήτριος Πετροπουλάκης που αποβιβάστηκε με 550 άνδρες στο Φόδελε τον Δεκέμβριο του 1867 και αναζωπύρωσε την Επανάσταση.

Η τολμηρή εκκίνηση της επανάστασης στέφθηκε αρχικά με σημαντικές στρατιωτικές επιτυχίες με μεγαλύτερη αυτή στις Βρύσες του Αποκόρωνα, όπου σκοτώθηκαν και αιχμαλωτίσθηκαν 500 Αιγύπτιοι. Σύντομα όμως μετά την επιστράτευση ο Τουρκικός στρατός έφτασε τις 45.000 άνδρες ενώ οι επαναστάτες δεν είχαν ούτε τις μισές δυνάμεις, ο εξοπλισμός τους ήταν πολύ κατώτερος, ενώ είχαν και προβλήματα εφοδιασμού καθώς ο Τουρκικός στόλος είχε αποκλείσει το νησί. Έτσι, τον Οκτώβριο του 1866, οι Τούρκοι και ο αρχηγός τους Μουσταφά πασάς ανέκτησαν την πρωτοβουλία, νίκησαν στο Φαβέ τους επαναστάτες υπό τον ταγματάρχη Ζυμβρακάκη και υπόταξαν τα Σφακιά που ήταν μια από τις σημαντικότερες εστίες της Επανάστασης. Στην μάχη αυτή σκοτώθηκε οι εθελοντές ανθυπολοχαγός Αλέξανδρος Πραΐδης και οι Αθηναίοι δικηγόροι Έσλιν, Βαρνάβας και Βαφειάδης.

Στην συνέχεια ο Μουσταφά Πασάς με 15.000 άνδρες εκστράτευσε κατά της μονής Αρκαδίου, απειλώντας τον ηγούμενο Γαβριήλ Μαρινάκη που όμως είχε αποφασίσει να αντισταθεί. Οι υπερασπιστές της Μονής ήταν μόνο 250 άνδρες (ανάμεσα τους 40 εθελοντές) υπό τον ανθυπολοχαγό Δημακόπουλο, ενώ υπήρχαν πολλά

γυναικόπαιδα μέσα στην μονή. Μετά από ισχυρή ολιγοήμερη αντίσταση των λιγοστών Ελλήνων, οι Τούρκοι εκπόρθησαν το Αρκάδι. Την κρίσιμη στιγμή της τελικής εφόδου και της γενικής σφαγής των αμάχων χριστιανών, ο οπλαρχηγός Κ. Γιαμπουδάκης έδωσε μια τραγική λύση ανατίναζοντας την πυριτιδαποθήκη.

Από 964 άτομα που είχαν κλειστεί στο Αρκάδι σώθηκαν από την ανατίναξη 114. Ανάμεσα τους και ο Δημακόπουλος με λίγους εθελοντές. Οι Τούρκοι σκότωσαν με λογχισμούς όλους τους επιζήσαντες καθώς είχαν και οι ίδιοι πολύ μεγάλες απώλειες (πάνω από 1500 νεκροί) από την ανατίναξη και έτσι ο φανατισμός στο νησί είχε φτάσει στο αποκορύφωμα.

Μετά το ολοκαύτωμα του Αρκαδίου η επανάσταση εξακολουθούσε μόνο στην Δυτική Κρήτη. Ο Μουσταφά πασάς εκστράτευσε στα Χανιά τον Νοέμβριο του 1866 με 8.000 άνδρες σημειώνοντας νίκες (Φώκες), που όμως δεν ήταν αποφασιστικές. Η ύπαιθρος γνώριζε την απόλυτη λεηλασία, αλλά οι Χριστιανοί δεν δήλωναν υποταγή. **Η επανάσταση αναζωπυρώθηκε απρόσμενα με την νίκη του ταγματάρχη Ζυμβρακάκη στην Αγία Ρούμελη στις 8 Ιανουαρίου 1867,** νέοι εθελοντές έρχονταν από την Ελλάδα και νέες συγκρούσεις γίνονταν σε όλο το νησί, με σημαντικότερη την μεγάλη νίκη του Κορωναίου τον Μάρτιο του 1867 στο Αμπελάκι του Ρεθύμνου όπου οι Τούρκοι έχασαν 400 άνδρες.

Τον Φεβρουάριο του 1867 σχηματίζεται μια προσωρινή κυβέρνηση από τους Χριστιανούς, για να συντονίσει σωστότερα τον Αγώνα και να απευθυνθούν επίσημα πλέον στις Μεγάλες Δυνάμεις ζητώντας την επέμβαση τους. Η Ελληνική κυβέρνηση από την αρχή του Αγώνα τηρούσε μια φαινομενική στάση ουδετερότητας, ενώ μυστικά στήριζε την επανάσταση. **Τον Δεκέμβριο του 1866, ορκίστηκε πρωθυπουργός ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος με υπουργό εξωτερικών τον Χαρίλαο Τρικούπη. Η νέα κυβέρνηση έθεσε για πρώτη φορά το "Κρητικό Ζήτημα" στην διεθνή διπλωματική σκηνή, γεμίζοντας με ελπίδες τους χριστιανούς της Κρήτης.**

Η Διεθνής κοινή γνώμη είχε πλέον ευαισθητοποιηθεί υπέρ των Χριστιανών της νήσου, ειδικά μετά το ολοκαύτωμα του Αρκαδίου. Η Ρωσία και η Γαλλία του Ναπολέοντα Γ΄ συζητούσαν ανοιχτά το ενδεχόμενο να ενωθεί η Κρήτη με την Ελλάδα ή να ενταχθεί υπό ένα καθεστώς αυτονομίας, ενώ είχαν καταλήξει σε μια κοινή πρόταση προς την Οθωμανική Πύλη για δημοψήφισμα. Σταθερά αντίθετη σε αυτή την προοπτική παρέμενε η Αγγλία σε όλο το διάστημα της εξέγερσης, υπονομεύοντας έτσι τις πιθανότητες των Κρητών για σωτηρία. Το ολοκαύτωμα του Αρκαδίου συγκίνησε όλη την Ευρώπη και εμφανίστηκαν ακόμη και Γαριβαλδινοί εθελοντές για να πολεμήσουν στην Κρήτη, ενώ ο μεγάλος συγγραφέας Βίκτωρ Ουγκό ζήτησε

δημοσίως την επέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων για να σωθεί η Κρήτη.

Οι εξελίξεις αυτές φόβισαν την Οθωμανική Πύλη που ανακάλεσε τον Μουσταφά Πασά που απέτυχε να καταστείλει την εξέγερση και απέστειλε τον Αλή Πασά στις 22 Σεπτεμβρίου 1867 με ένα μετριοπαθές πρόγραμμα με παραχωρήσεις υπέρ των Χριστιανών και έναν νέο “Οργανικό Νόμο” που προέβλεπε αποφυλακίσεις για τους κρατούμενους Χριστιανούς και άλλα οικονομικά βοηθήματα για τους πληγέντες. Μετά από τόσο αίμα που είχε χυθεί όμως, το ποτάμι δεν γύριζε πίσω….

Πηγή: istorikathemata.com